Konkordato ve İflas Hukuku

Konkordato ve İflas Hukuku, Türkiye'de ticari yaşamın devamlılığını sağlamak ve mali sıkıntı içindeki işletmeleri iflastan kurtarmak amacıyla geliştirilmiş iki önemli hukuki müessesedir.

Bu makaleyi Spotify'da sesli olarak dinlemek için podcast'ine bu linkten ulaşabilirsiniz.

İşte kaynaklarda belirtilen Konkordato ve İflas Hukuku'na dair temel bilgiler, amaçları, süreçleri, farklılıkları ve karşılaşılan sorunlar:

Konkordato Nedir ve Amacı Nedir?

Konkordato, **mali durumu bozulan bir borçlunun, borçlarını ödeyebilmek veya muhtemel bir iflastan kurtulmak amacıyla alacaklılarıyla yaptığı ve yetkili mahkeme tarafından onaylanan hukuki bir anlaşmadır**. Latince "uyuşma, anlaşma" anlamına gelen "concordatum" kelimesinden türemiştir ve bazen "anlaşmalı iflas" olarak da ifade edilir.

Bu makaleyi Youtube'da görüntülü olarak izlemek için videosuna bu linkten ulaşabilirsiniz.

Konkordatonun Temel Amaçları ve Nitelikleri

Konkordatonun temel amaçları ve nitelikleri şunlardır:

- **İflasın Alternatifi ve İşletmenin Devamlılığı:** Mali sorunlar yaşayan işletmelerin düzeltilmesi ve faaliyetlerini sürdürmesini amaçlar. Borçluya ticari hayatına devam etme ve ayakta kalma imkanı sunar, adeta "iflasın ve tasfiyenin alternatifi"dir. Dürüst borçluları ve alacaklılarını korumak için tasarlanmıştır.
- **Borçların Yeniden Yapılandırılması:** Borçlunun, yasal çoğunlukla alacaklıları tarafından kabul edilen ve mahkemece onaylanan teklifi doğrultusunda, ödeme imkanları çerçevesinde borçlarını ödemesini mümkün kılar. Borçlunun borca batık olması şart değildir; vadesi gelen borçlarını ödeyememe tehlikesi altında bulunması yeterlidir.
- **Tarafların ve Kamunun Menfaati:** Konkordato, borçlu ile alacaklı arasındaki dengeyi gözeterek, hem borçlunun finansal olarak hayatta kalmasını hem de borçların azami ölçüde ödenmesini hedefler. Alacaklıların iflas tasfiyesi sonucunda elde edeceklerinden daha fazlasını almasını sağlamayı amaçlar. Ayrıca, istihdamın devam etmesiyle ülke ekonomisine katkı sağlayarak **kamu menfaatini** de korur.
- **Hukuki Nitelik:** Konkordato talepleri, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda (HMK) çekişmesiz yargı işi olarak kabul edilmiştir.

Kimler Konkordato Talep Edebilir ve Başvuru Şartları Nelerdir?

Konkordato talebinde bulunma hakkı hem **borçluya** hem de **alacaklılara** tanınmıştır.

- **Borçlu:** Tacir olsun veya olmasın tüm borçlular (gerçek veya tüzel kişiler; anonim, limited, kollektif, komandit şirketler, dernekler, vakıflar) başvurabilir. Adi şirketlerin konkordato teklif etme hakkı yoktur. Borçlu şirketin borçlarına kefil olan gerçek kişiler de şirketlerinden ayrı olarak talepte bulunabilir.
- **Alacaklı:** İflas talebinde bulunabilecek her alacaklı, borçlu hakkında konkordato işlemlerinin başlatılmasını isteyebilir. Bunun için genellikle borçlu aleyhine takip başlatmış ve sonuç alamamış olması gerekir. Ancak İİK madde 177'deki doğrudan iflas sebepleri varsa takip başlatmadan da talepte bulunabilir.

Başvuru Şartları:

1. **Mali Durum Gerekçeleri:** Borçlunun, vadesi geldiği halde borçlarını ödeyememesi veya ödeyememe tehlikesi altında bulunması gerekir. Borca batık olması şart değildir.
2. **Dürüstlük Şartı:** Konkordato, dürüst borçluları koruyan bir müessesedir. Kötü niyetli hareketler (mali tabloları gerçeğe aykırı düzenleme, hayali alacaklı yaratma, malvarlığı kaçırma vb.) talebin reddine veya feshe yol açabilir.
3. **Teklif ve Yeniden Yapılandırma Şekli:** Borçlu, borçlarını yeniden yapılandırmak için vade verilmesi (mühlet), tenzilat yapılması (yüzde) veya ikisinin birlikte (karma) uygulanmasını teklif edebilir. Ayrıca malvarlığının terki suretiyle konkordato da mümkündür.
4. **Yetkili ve Görevli Mahkeme:** Konkordato talebi, Asliye Ticaret Mahkemesi'ne yapılır. İflasa tabi borçlular için muamele merkezinin, diğerleri için yerleşim yerinin bulunduğu yerdeki mahkeme yetkilidir.
5. **Başvuruya Eklenecek Belgeler:** Konkordato ön projesi, borçlunun malvarlığı durumu (bilanço, gelir/nakit akım tablosu), alacaklı ve alacak listesi, karşılaştırma tablosu (konkordatonun iflastan daha faydalı olacağını gösteren), **makul güvence veren denetim raporu** (tüm borçlular için zorunlu). Ayrıca konkordato gider avansının yatırılması zorunludur.

Konkordato Süreci Nasıl İşler?

3. Konkordato süreci, mahkeme denetiminde gerçekleşen karmaşık bir hukuki süreçtir. Genel aşamaları şunlardır:

1. **Konkordato Talebi ve Başvuru:** Borçlu veya alacaklı tarafından yetkili Asliye Ticaret Mahkemesi'ne, gerekli belgelerle birlikte yapılır.
2. **Geçici Mühlet:** Belgelerin eksiksiz sunulmasıyla mahkeme derhal geçici mühlet kararı verir. Bu süre üç aydır ve iki ay uzatılabilir (toplam 5 ay). Borçluyu icra ve iflas takiplerinden korur. Bu kararla birlikte bir veya üç geçici konkordato komiseri

atanması zorunludur.

3. **Kesin Mühlet:** Geçici mühlet içinde konkordatonun başarıya ulaşması mümkün görünüyorsa mahkeme bir yıllık kesin mühlet kararı verir. Bu süre özel durumlarda altı ay daha uzatılabilir (toplam 18 ay). Kesin mühlet boyunca borçlu, komiser nezaretinde ticari faaliyetlerine devam eder, ancak tasarruf yetkisi sınırlanabilir.
4. **Alacaklılar Toplantısı ve Projenin Oylanması:** Komiser, alacaklıları konkordato projesini müzakere ve oylamak üzere toplantıya davet eder. Projenin kabulü için belirli çoğunluklar aranır: kaydedilmiş alacaklıların ve alacakların yarısını aşan bir çoğunluk veya kaydedilmiş alacaklıların dörtte birini ve alacakların üçte ikisini aşan bir çoğunluk. Bazı imtiyazlı alacaklılar (işçilik, nafaka) ve yakın akrabalar oy hakkına sahip değildir.
5. **Mahkeme Tasdiki:** Komiserin raporu ve alacaklıların oylaması sonrası mahkeme, projenin kanuni şartlara uygunluğunu (borçlunun dürüstlüğü, teklif edilen miktarın iflas halinden fazla olması, teklifin borçlunun malvarlığıyla orantılı olması vb.) inceleyerek tasdik kararı verir. Tasdik şartlarından biri gerçekleşmezse talep reddedilir ve borçlu iflasa tabi ise mahkeme re'sen iflasına karar verebilir.
6. **Konkordatonun Hüküm ve Sonuçları:** Tasdikle birlikte konkordato projesi bağlayıcı hale gelir. Kesin mühlet tarihinden itibaren rehinle temin edilmemiş alacaklara faiz işlemesi durur. Borçluya karşı yeni takip yapılamaz ve başlamış takipler durur; ancak takiplerin iptali anlamına gelmez. Daha önce konulmuş hacizler hükümden düşer. Sözleşmeler, sırf konkordato başvurusu nedeniyle feshedilemez. Rehinli alacaklar konkordatodan etkilenmez ve takipleri devam edebilir (ancak satış yapılamaz). Konkordato, aksi belirtilmedikçe müşterek borçlulara ve kefillere karşı hakları muhafaza eder.
7. **Konkordatonun Feshi:** Borçlu projede öngörülen ifayı yerine getirmezse kısmen (bir alacaklı için) veya tamamen (tüm alacaklılar için) feshi talep edilebilir. Borçlunun dürüst olmayan hareketleri tamamen feshe yol açar. Fesih kararı kesinleştiğinde, konkordato hükümleri geçmişe etkili olarak ortadan kalkar ve tüm alacaklılar borcun tamamını talep edebilir. Borçlu iflasa tabi ise, mahkeme fesihle birlikte re'sen iflasına karar verebilir.

Konkordato Türleri

- **Yapılış Tarzına (İçeriğine) Göre:**
  - **Vade (Mühlet) Konkordatosu:** Borçların tamamını ödeme güçlüğü nedeniyle sadece ödeme için süre tanınmasını içerir.
  - **Yüzde (Tenzilat) Konkordatosu:** İmtiyazsız alacaklıların alacaklarının belirli bir yüzdesinden feragat etmesini içerir.
  - **Karma (Kombine) Konkordato:** Hem yüzde hem de vade teklifini içeren türdür.
- **Yapılış Zamanına Göre:**
  - **İflas Dışı Adi Konkordato:** İflasa tabi olan borçluların henüz iflas etmeden önce, iflastan kurtulmak için gerçekleştirdikleri türdür.
  - **İflas İçi Konkordato:** Hakkında iflas kararı verildikten sonra, tasfiye işlemleri

devam ederken iflastan kurtulmak için teklif edilen konkordatodur.

- **Yapılış Amacına Göre:**
  - **Borçların Tasfiyesine Yönelik Konkordato:** Borçlunun borçlarından kurtulmak amacıyla borçlarını yeniden yapılandırmasını teklif ettiği genel türdür.
  - **Malvarlığının Terki Suretiyle Konkordato:** Borçlunun malvarlığının tamamını alacaklılarına devrettiği türdür. Borçlunun ticari hayatına dönmesi söz konusu değildir.
- **Resmi Makamların Katılımı Yönünden:**
  - **Resmi Konkordato (Mahkeme İçi veya Adli Konkordato):** Yargı mercilerine başvurulan ve mahkeme onayıyla geçerlilik kazanan türdür. İİK'daki kurallar bu türle ilgilidir ve sözleşmeye onay vermemiş alacaklıları da bağlayıcıdır.
  - **Özel Konkordato (Mahkeme Dışı veya Muslihane Konkordato):** Adli makamların aracılığına veya onayına gerek duyulmayan, sadece taraf olan alacaklıları bağlayan bir anlaşmadır. Zaman ve maliyet tasarrufu sağlayabilir.

Tekrarlayan Konkordato Başvuruları

Tekrarlayan konkordato başvuruları belirli koşullar altında mümkündür, ancak mahkemeler bunu dürüstlük kuralı ve hakkın kötüye kullanılması yasağı çerçevesinde titizlikle değerlendirir.

- **Dürüstlük Kuralı:** Önceki talebi reddedilmiş bir borçlunun yeniden talepte bulunabilmesi için ilk talebinden farklı, **önemli bir değişikliğin** meydana gelmesi gerekir. Koşullarda değişiklik olmaksızın yapılan ardışık başvurular, hakkın kötüye kullanılması olarak kabul edilerek reddedilebilir, hatta geçici mühlet kararı dahi verilmez.
- **Önceki Başvurunun Sonuçlarına Göre:**
  - Usulden reddedilen taleplerde eksiklikler giderilerek yeniden başvuru hukuka aykırı değildir.
  - Dürüstlük dışındaki tasdik şartları eksikliği nedeniyle reddedildiyse yeniden talep edilebilir, ancak mahkeme daha dikkatli davranır.
  - İlk konkordato tasdik edilip ödemeler kısmen veya tamamen tamamlandıktan sonra yeni bir talepte yasal engel yoktur.
  - İlk konkordato kapsamında olmayan ve sonradan oluşan borçlar için ikinci bir konkordato talep edilebilir.
  - **İflas içi konkordato** ise İİK madde 309/6 uyarınca **yalnızca bir defa** başvurulabilir.
- **Derdestlik Durumu:** Önceki konkordato yargılaması devam ederken (kanun yolu aşamasında bile olsa) aynı borçlu için yeni bir konkordato talebinde bulunulması durumunda derdestlik itirazının uygulanması yönünde görüşler bulunmaktadır. Ancak doktrinde her iki talebin birebir aynı olamayacağı ve derdestliğin uygulanmasının uygun olmadığı görüşü de mevcuttur.

6. Konkordato ve İflasın Farkları

Konkordato ve iflas, mali zorluk yaşayan işletmelerin başvurduğu, ancak amaç, işleyiş ve sonuçları açısından önemli farklılıklar gösteren iki ayrı hukuki müessesedir.

- **Amaç:** Konkordato borçluyu iflastan koruyarak ticari faaliyetlerini sürdürmesini sağlamak, alacaklılara iflastan daha fazlasını kazandırmak ve kamu menfaatini korumaktır. İflas ise borçları ödeyememe veya borca batıklık sonucunda malvarlığının tasfiye edilerek alacaklılara dağıtılmasıdır; işletmenin ticari hayatının sona ermesi anlamına gelir.
- **Başvuru Şartları:** Konkordatoda borca batık olmak gerekmez, mali durumun bozulması yeterlidir; iflasa tabi olsun veya olmasın herkes başvurabilir. İflas ise borçları ödeyememe veya borca batıklık durumunda gündeme gelir.
- **Uygulama Zamanı:** Konkordato genellikle iflas sürecine girmeden önce (iflas dışı) veya iflas kararı verildikten sonra (iflas içi) başvurulur. İflas ise mali sorunların son aşamasıdır.
- **Borçlunun Durumu:** Konkordatoda borçlu tasarruf yetkisini komiser denetiminde korur. İflasta ise borçlunun tasarruf yetkisi ortadan kalkar, varlıkları iflas masasına girer ve işletme faaliyetleri durur.
- **Alacaklılar Üzerindeki Etki:** Konkordatoda alacaklılar, projedeki oran veya vadeye göre alacaklarını tahsil ederler. İflasta ise alacaklılar, iflas masasında yer alan malvarlığının tasfiyesi sonrası kalan tutardan pay alırlar ve genellikle alacaklarının önemli bir kısmını tahsil edemezler.
- **İmtiyazlı ve Rehinli Alacaklar:** Konkordatoda rehinli ve İİK m.206/I'deki imtiyazlı alacaklar projeden etkilenmez ve genellikle tam tahsil edilir veya rehin hakları korunur. İflasta ise rehinli alacaklılar öncelikli olsa da, tasfiye sürecinde tamamını tahsil etmeleri garanti değildir.
- **İflas Erteleme ile İlişki:** Türkiye'de **"iflasın ertelenmesi" kurumu 15 Mart 2018'de 7101 sayılı Kanun ile kaldırılmış** ve konkordato hükümleri daha işlevsel hale getirilerek bu boşluğu doldurmuştur.

Finansal Yeniden Yapılandırma (FYY) ile Konkordato Arasındaki İlişki

Her ikisi de mali sıkıntıdaki işletmelerin iflastan kurtulması ve borçlarını yapılandırması amacıyla Türk hukukunda yer alan mekanizmalardır.

- **Hukuki Nitelik ve Denetim:**
  - **Konkordato**, mahkeme tasdiki ile hüküm kazanan hukuki bir anlaşmadır ve mahkeme ile komiser denetiminde yürütülür.
  - **FYY** ise Bankacılık Kanunu'na dayanan ve bankalar ile diğer mali kuruluşların katılımıyla yapılan özel hukuk sözleşmelerine (Çerçeve Anlaşmalar) dayanır. Genellikle Lider Banka (LB) ve Alacaklı Kuruluşlar Konsorsiyumu (AKK)

tarafından yürütülür ve gizlilik prensibine dayanır.

- **Kapsam ve Başvurabilenler:**
  - **Konkordato**, tacir olsun veya olmasın tüm borçluları ve borçlunun tüm adi borçlarını kapsar.
  - **FYY**, Türkiye'de faaliyette bulunan bankalar, finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketleri (Alacaklı Kuruluşlar) ile ticari kredi ilişkisi bulunan borçluları kapsar, özellikle mali kesime olan borçlara odaklanır. Haklarında iflas kararı bulunan borçlular FYY kapsamına alınamaz.
- **Yeniden Yapılandırma Yöntemleri:** Konkordato vade, tenzilat veya karma teklifler sunarken, FYY mevcut riskin vadeye bağlanması, ilave finansman, ana faaliyetle ilgili olmayan faaliyetlerin tasfiyesi, sermaye artırımı, yönetim değişikliği, halka açılma, iştirak ve varlık satışı, ortaklık yapısının değiştirilmesi gibi daha çeşitli yöntemler sunar.

Karşılaşılan Sorunlar: FYY ve konkordatonun birlikte uygulanması bazı tereddütler yaratmaktadır. Borçlular FYY başvurusunda konkordato başvurusunda bulunmayacaklarına dair taahhütte bulunabilmekte, bu durum İİK'deki borçlunun kendi iflasını talep etme yükümlülüğü ile çelişebilmektedir. Konkordato mühleti içindeyken FYY'ye başvurmak yasal bir engel olmamakla birlikte, normlar hiyerarşisi gereği İİK hükümleri öncelikli uygulanır. Her iki sürecin rehinli alacaklılarla ilişkisinde yönetim yetkilerinin çakışması ve belirsizlikler oluşabilmektedir. Ayrıca FYY müzakere sürecinin konkordato mühlet süreleri içinde tamamlanamaması riski ve FYY'nin sadece mali sektör borçlarını kapsaması nedeniyle diğer alacaklılara karşı korunma sağlanamaması gibi sorunlar mevcuttur. Mevzuat uyumsuzlukları nedeniyle yasal değişiklikler önerilmektedir.

Konkordato Sürecinde Ortaya Çıkabilecek Temel Sorunlar ve Eleştiriler

Konkordato süreci, etkinliğini ve adil bir şekilde işlemesini etkileyebilecek çeşitli sorunlar ve eleştirilerle karşılaşmaktadır.

- **Sürecin Uzunluğu ve Karmaşıklığı:** Geçici mühlet, kesin mühlet ve tasdik aşamaları uzun ve zorlu bir prosedürdür.
- **Hukuki Belirsizlikler ve Yorum Farklılıkları:** "Makul güvence veren denetim raporu" gibi belgelerin yeterliliği ve gerçek durumu yansıtıp yansıtmadığı konusunda eleştiriler bulunmaktadır. Kanundaki bazı hükümlerin yeterince açık olmaması, örneğin yüzde konkordatosunda kapsam dışı kalan borcun hukuki niteliği, uygulamada tereddütlere yol açmaktadır.
- **Kötü Niyetli Kullanım ve Suiistimal Riski:** Konkordatonun, borçlunun mal kaçırma, zaman kazanma veya alacaklıları zarara uğratma amacıyla suiistimal edilmesi riski bulunmaktadır. Aynı borçlu hakkında birden fazla konkordato talebinde bulunulması bu riski artırabilir. Mahkemelerin evraklar eksiksiz bulunur bulunmaz derhal geçici mühlet vermesi, kötü niyetli başvuruların önünü açabileceği şeklinde eleştirilmiştir.
- **Alacaklılar Üzerindeki Etkileri:** Mühlet süresince takip yapılamaması alacaklıların

tahsilatını geciktirerek zarara uğratabilir. Alacaklıların eşitliği ilkesi konusunda eleştiriler mevcuttur. Derdestlik itirazının uygulanıp uygulanmayacağı konusundaki farklı yargı kararları hukuki güvenilirliği zedeleyebilir.

- **Hukuki Çerçevedeki Eksiklikler ve Geliştirme İhtiyaçları:** FYY ile konkordato süreçlerinin birlikte uygulanmasına yönelik yasal düzenlemelerin yetersizliği bir sorundur. Borçlunun kefillerinin ve müşterek borçluların durumu konusunda mevzuatta daha açık düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır. Komiserin yetkilerinin sınırlı olması (çekişmeli alacaklara mahkemenin karar vermesi gibi) sürecin uzamasına neden olabilir. Kamu alacakları konkordatodan etkilenmediğinden oy hakları bulunmamaktadır, bu da borçlunun toplam borç yükünü etkileyebilir.

Sonuç olarak, Türk konkordato hukuku, “iflasın ertelenmesi” kurumunun kaldırılmasıyla birlikte ticari hayatın devamlılığı ve şirketlerin ayakta kalabilmesi için hayati bir araç haline gelmiştir. Ancak sürecin karmaşık yapısı, kötü niyetli kullanıma açıklığı, hukuki belirsizlikler ve taraflar arasındaki menfaat dengesinin tam olarak sağlanamaması gibi sorunlar, kurumun daha etkin ve adil bir şekilde işlemesi için sürekli yasal düzenleme ve yargı içtihatlarıyla geliştirilmeye devam etmesini gerektirmektedir.